

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM

Doktori Tanács

Pataki János

**A terrorizmus, mint biztonsági probléma, a kritikus
infrastruktúra védelmi szabályainak tükrében**

című doktori (PhD) értekezésének szerzői ismertetője

(TÉZISFÜZET)

Tudományos témavezető:

Prof. Dr. Resperger István ezredes

Budapest

- 2020 -

A tudományos probléma megfogalmazása

Liddel Hart (2002) szerint „A gerillaháborút kevesen vívják, de sokak támogatásától függ. Bár önmagában ez a legindividuaisabb tevékenységfajta, csak akkor hatékony, és csak akkor éri el célját, ha a tömegek támogatása áll mögötte.”¹ Liddel Hart e gondolatait erősíti meg Hans-Georg Maaßen, a Német Alkotmányvédelmi Hivatal elnökének kijelentése, mely szerint 2014-ben kb. 550 aktivista harcol az Iszlám Állam (IÁ) oldalán a Közel- Keleten.

A terrorizmus célja a félelem- és pánikkeltés, a demokratikus társadalmi és politikai intézményrendszerekbe vetett hit és bizalom gyengítése, megkérdőjelezése. A terrorista mozgalmak nem fogadják el a demokratikus értékrendet, illetve destabilizáló hatást gyakorolnak a történelmileg kialakult nemzetközi rendszerre és viszonyokra.²

A gazdasági globalizáció az egyik legjelentősebb nemzetközi trend. A gazdaság biztonságos működése nagyban befolyásolja az emberiség jólétét az egész világon, ezért fontos most és a jövőben is a világgazdaság szereplőinek, értékeinek biztonsága. A megfelelő kockázatelemzés alapján kell a tulajdonosok védelmi ráfordításainak és felelősségvállalásának mértékét meghatározni.

A magyarországi állapotokra jellemző, hogy az igazgatási, jogszabály-előkészítési és végrehajtási, valamint a vállalatok alkalmazói szintjén eltérő a szakmai felfogás, és nincs teljes körű egyetértés. Ez értelemszerűen adódik abból, hogy minden résztvevő a saját szempontjai szerint kívánja optimalizálni a végrehajtás folyamatát. Erre a legszemléletesebb példa, hogy Magyarországon jelenleg nem fogalmazznak meg általános előírásokat arra, hogy hogyan lehet/kell kialakítani a különböző objektumok és épületek védelmét, valamint nincsen egységes szabályozás a különböző biztonsággal foglalkozó szakterületek feladatainak meghatározására sem. A kibertámadások, a terrorrobbantások, valamint a terrortámadások elleni védelem az integrált védelmi rendszer szerves részét képezi. Megfelelő válságkezelés hiányában a fundamentalista vallási irányzatok terrortámadásai és a kibertérben működő terror- és szervezett bűnözői szervezetek teszik leginkább sebezhetővé politikai és gazdasági szempontból a fejlett infrastruktúrával rendelkező nemzetállamokat.

---

¹ B.H. Liddel HART: *Stratégia*, Európa Könyvkiadó, Budapest, 2002, p. 559

² Samuel P. HUNTINGTON: *A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása*, Európa Kiadó, 2006, pp. 58 - 61

A tudományos kutatás céljának megfogalmazása

A kutatásom elsődleges célja, hogy az új biztonsági trendek alapján szervezeti, építészeti, biztonságtechnikai, taktikai megoldások és menedzsment folyamatok alkalmazásával alakítsam ki egy nagyvállalat integrált és kétszintű válságkezelést biztosító biztonsági és védelmi rendszerét. Másodlagos céloom, hogy a fenti rendszer mintaként szolgálhasson hasonló vállalatok saját rendszereinek kialakításához.

Értekezésemben a következő főbb részterületeken végeztem elemzéseket és dolgoztam ki javaslataimat:

- Elemeztem és értékeltem a biztonsági kihívásokat, a terrorizmus természetét, illetve a biztonsági szervezetek és az országos hatáskörű hatóságok terrorizmus elleni harccal (védelemmel) kapcsolatos feladatait, valamint a terrorizmus hatását a világ- és nemzetgazdaság működésére.
- Bemutattam és összefoglaltam azokat az általános elveket, melyek a főbb ismérvei egy terrorszervezetnek.
- Közgazdasági tanulmányok és hatásvizsgálatok alapján azonosítottam azokat az elemeket és eseményeket, melyek mentén vizsgálhatjuk a terrortámadások hatását a gazdaságra, valamint a kritikus infrastruktúrákra.
- Meghatároztam azokat a kormányzati, rendvédelmi és más civil biztonsági társaságok feladatait, amelyek a kritikus infrastruktúra védelmi feladatainak maradéktalan végrehajtásához szükségesek, valamint a hazai kritikus infrastruktúra „civil” védelmének aspektusait.
- Deklaráltam, hogy a különböző biztonsági szervezetek és hatóságok egyformán értelmezzék a részükre meghatározott biztosítási és védelmi feladatokat, azok kapcsolódási pontjait és a kritikus infrastruktúra védelmének biztosításához szükséges új technikák, taktikai elemek alkalmazását.
- Feltártam a nemzetközi jogszabályokban lefektetett elvek és szabályok minden elemének beemelését, és összehangolását a nemzeti jogrendszerrel.
- A megszerzett elemzésekre, értékelésekre, tapasztalatokra és törvényszerűségekre alapozva olyan megoldási lehetőségeket vizsgáltam, amelyek integrált módon alkalmazott elemei révén hatékonyan végrehajtható a nagyvállalatok biztosítása és védelme.

- Kidolgoztam a biztonsági rendszerek összes elemének teljes körű alkalmazását, mely az új biztonsági trendeknek megfelelően biztosítja a folyamatos és biztonságos üzemmenetet.

Kutatási hipotézisek megfogalmazása

- A XXI. század biztonsági kihívásai – különös tekintettel a megújult terrorizmusra – jelentős van hatása a világ gazdaságára és működésére. A terrorizmus meghatározó hatást gyakorolhat a gazdaság különböző ágazataira, szereplőire.
- A magyar gazdaság szerkezete teljesen átalakult, amely köszönhető a nemzetközi nagyvállalatok befektetéseinek. Az így kialakult befektetési centrumok védelmét a jelenlegi nemzeti szabályok nem tartalmazzák. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a magyarországi kritikus infrastruktúrák védelmének jelenlegi helyzetére jellemző, hogy a jogszabályok előkészítés, igazgatás és végrehajtás szintjén, valamint a „felhasználói” (vállalati) szinten eltérő a szakmai felfogás, és nem teljes körű az egyetértés.
- A biztonsági trendek hatékony alkalmazásával a nagyvállalatok védelmi képességeinek kialakítása során olyan integrált szervezeti, építészeti, biztonságtechnikai, taktikai megoldásokat és menedzsment folyamatokat kell létrehozni, amelyek csökkentik a veszélyeztetettséget.
- A terrorrobbantások és terrortámadások elleni védekezés „katonai” eljárásrendjei beilleszthetőek egy nagyvállalat védelmi rendszerébe, amelyekkel jelentősen csökkenthető lenne az objektumok terrorfenyegetettségi szintje.
- A fenti négy pont igazolásával létrehozható egy, a hadtudomány alapjaira épülő válságkezelési eljárásrend egy nagyvállalat szintjén, mely az új, kétszintű válságkezelést követeli meg.

Kutatás során alkalmazott módszerek

Az alapkutatás jelleg abból adódik, hogy Magyarországon először készült értekezés egy nagyvállalat biztonsági és védelmi rendszerének integrált és teljes körű tervezéséről, kiépítéséről, működtetéséről, valamint a nemzetgazdaságban elfoglalt helyéről. A hadtudomány elméletei, módszerei és más katonai előírások, irányelvek először kerülnek alkalmazásra a gazdasági szektorban. Az értekezésem további részében a már elérhető tudományos eredményekre hivatkozva – alkalmazott kutatás – dolgoztam ki azokat az irányelveket és módszereket, amelyek a gyakorlatban megvalósíthatóak.³

A kitűzött célokat a következő konkrét módszerek alkalmazásával volt szándékom elérni:

- A biztonsági kihívásoknál az NIC⁴ és a Felderítő Szemlék tanulmányait, valamint a Bundesakademie für Sicherheitspolitik⁵ tankönyveit forrásművekként használtam, és szakmai tapasztalataim alapján értékeltem az analízis és szintézis módszerével.
- A magyar gazdaság szerkezetét a *Pareto-elmélet* alapján vizsgáltam.
- A különböző biztonsági irányzatokat, módszereket és előírásokat interjú és a *kvantitatív statisztikai módszerek szabályai*⁶ alapján vizsgáltam. Ezt a matematikai módszert *kiegészítettem* az eddig megszerzett *tapasztalataim elemzésével*. Ezen módszerek alkalmazásával fogalmaztam meg hipotéziseimet, és ezeket különböző összefüggésekben elemeztem és hasonlítottam össze más magyarországi nagyvállalatok biztonsági rendszereivel.
- Nemzeti Közszerológiai Egyetem Nemzetbiztonsági Intézet, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat, a Terrorelhárítási Központ, az Országgyűlési Őrség, a Készenléti Rendőrség, a Magyar Honvédség és a Katasztrófavédelem biztosítási műveletekkel foglalkozó munkatársaival

---

³ GŐCZE István: A tudományelmélet és kutatómódszertan alapjai, Budapest, ZMNE, Katonai Stratégiai Tanszék, 2010, pp. 34 - 35

⁴ National Intelligence Council

⁵ Bundesakademie für Sicherheitspolitik (BAKS), <https://www.baks.bund.de/>

⁶ <http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/marketingkutatas/ch03.html> (Letöltve: 2016.11.14.)

szakmai konzultációkat folytattam, valamint a fenti intézetek és szervezetek továbbképzéseiben vettem részt.

- A biztonsági és védelmi feladatok áttekintésében elsődlegesen a német biztonsági szakirodalomra, az elismert kutatási eredményekre és megközelítésekre építettem, az elméleti alapok vizsgálatánál pedig kritikai módszert alkalmaztam. A terrorrobbantások és terrortámadások elleni védekezések kutatásánál az Egyesült Államok Védelmi Minisztériumának és a NATO idevonatkozó minimum előírásai szolgáltak alapul.
- A szakértői interjúkat folytattam le az AUDI HUNGARIA Zrt. szakmenedzsmentjének tagjaival.

A tudományos vizsgálatok rövid ismertetése és következtetések fejezetenként

A doktori értekezésemet hat fejezetben dolgoztam ki.

Első fejezetben vizsgáltam progresszív globalizáció hatásait, amelyek nem csak világszerte jelentenek biztonsági problémákat, hanem regionális vagy helyi szinten is megjelennek direkt vagy indirekt módon. A szegénység, polgárháborúk és egyéb konfliktusok, katasztrófák menekülthullámot eredményezhetnek a szomszédos országokba és régiókba. Ezek a területek biztonságpolitikai veszélyhelyzetek alakulhatnak ki. Ha ezeket a szituációkat az érintett országok, régiók nem megfelelően kezelik, akkor ez eskalálódhat a közeli régiókba is. Ezért szükséges a világ válságrégióiban a nemzetközi szervezetek és intézmények szorosabb együttműködése.

Értekezésem **második fejezetében** bemutattam, hogy a biztonságpolitika különböző tényezői kapcsolatban állnak egymással és kihatnak egymásra. Jelenleg a gazdasági dimenzió a legmeghatározóbb. A terrorizmus világgazdaságra gyakorolt hatását a 2001-es terrortámadások vizsgálatán keresztül mutattam be, mert ezen események elemzéséről áll rendelkezésre megfelelő mennyiségű szakirodalom. A globalizációból adódó óriási gazdasági jólét nem csak előnyöket jelent, hanem magában foglal kockázatokat is. A 2001-es terrortámadások előtt már jelentősek voltak a szélsőségesek és a globalizáció kritikusaiknak támadásai annak nyerteseivel szemben.

A **harmadik fejezetben** bemutattam, hogy egy nagyvállalat milyen sok szálon kapcsolódik az ország kritikus infrastruktúráihoz, melynek saját működési prioritásai (termelési/piaci/működési képesség) szinte teljes egészében leképezik az EU⁷ kritériumok szerinti elsődleges (energia ellátás, infokommunikáció, közlekedés) és az ágazati kritériumok szerinti NKIV⁸ szektorokat.

A **negyedik fejezetben** bizonyítottam, hogy egy nagyvállalat biztonsági szabályainak, előírásainak kidolgozásánál és biztonsági szervezeteinek kialakításánál maximálisan figyelembe kell venni az adott ország nemzeti biztonsági stratégiáját, valamint egy multinacionális vállalatnál az „anya” vállalat „worldwide”⁹ érvényes biztonsági intézkedéseit. A biztonsági és védelmi rendszerek tervezésénél, kiépítésénél és működtetésénél a vállalat biztonsági stratégiája az az alapidokumentum, amelyben a felső vezetés meghatározza vállalatra vonatkozó közép- és hosszú távú biztonsági elvárásait és előírásait.

Az **ötödik fejezetben** ismertettem azokat a törekvéseket, amelyek révén a terrorrobbantások és a terrortámadások biztonsági kérdéseit vizsgálhatjuk, különös tekintettel a terrortámadások biztonsági kihívásaira a védelmi intézkedések végrehajtása során.

A **hatodik fejezetben** megvizsgáltam, hogy a multinacionális vállalatoknak milyen új kihívással kell számolniuk működésük során. A vállalatok biztonsági kérdésekkel foglalkozó menedzsment tagjainak és munkatársainak folyamatosan figyelemmel kell kísérni a saját szakterületükön bekövetkezett változásokat. Ennek megfelelően új eljárásokat és módszereket kell kidolgozniuk és alkalmazniuk annak érdekében, hogy a vállalat felső vezetése időszerű és megfelelő információk birtokában tudja meghozni döntéseit.

---

⁷ EU – European Union, Európai Unió

⁸ NKIV - Nemzeti kritikus infrastruktúra védelem

⁹ worldwide - világszerte

Az értekezés összegzett következtetései

A globalizáció hatásai világszerte, regionális és lokális szinten jelennek meg, amelyek direkt vagy indirekt módon okoznak biztonsági problémákat. Európa nem tudja magát a világ eseményeitől függetleníteni sem gazdaságilag, sem politikailag.

A hidegháborúban az ideológiai különbségeket használta ki a terrorizmus, ezt a XXI. században már a vallási és a kulturális különbségeken alapuló filozófia váltotta fel. A globálisan jelentkező terrorizmus és a civilizációs ellentét csak tovább növekedett, melyet a kulturális és vallási különbségek felerősödése okozott.

Jelenleg a gazdasági dimenzió a legmeghatározóbb. A 2001-es terrortámadások hatását a világ gazdaságra és különböző ágazataira közgazdasági szakértők vizsgálták. Megállapították, hogy a támadások közvetett kárai nagyobbak, mint a közvetlen károk mértéke.

A kritikus infrastruktúrák védelmének tervezési fázisában figyelembe kell venni a „dominóhatást”, amely következtében a károk megtöbbszöröződhetnek, és a bekövetkezett események hatására másodlagos, harmadlagos károk is keletkezhetnek.

A védelmi feladatok végrehajtásába javasolom bevonni azokat a biztonsági profillal rendelkező vállalatokat, amelyek rendelkeznek a nemzeti hatóságok által kiadott biztonsági minősítéssel.

A kritikus infrastruktúra folyamatos működéséhez szükséges rendszerek vagy létesítmények elengedhetetlenek a létfontosságú társadalmi feladatok ellátásához. A GDP 80%-át a TOP50 magyar vállalat állítja elő. Az 50 gazdasági társaságból 24 termelő vállalat. Csak 26 - nem termelő - vállalat tartozik a kritikus infrastruktúrák sorába a 2012. évi CLXVI. törvény¹⁰, 2. számú melléklete szerint. A törvény mellékletében az „Ipar” ágazat pontját ki kell egészíteni azokkal a termelő vállalatokkal, amelyek a GDP legalább 2 %-át egy telephelyen állítják elő.

A kritikus infrastruktúrák integrált védelmének alkalmazásával valósítható meg a nemzetközi és nemzeti jogszabályokban előírt biztonsági elvárások.

---

¹⁰ 2012. évi CLXVI. törvény, a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről

A vállalati biztonsági szabályzatrendszerét elsősorban az adott ország nemzeti biztonsági stratégiája - ahol, mint „leányvállalat” működik -, másodsorban az „anyavállalat” „worldwide” érvényes biztonsági intézkedései alapján kell kidolgozni.

Biztonsági szervezetek kialakításánál két szintet kell meghatározni. A stratégiai szint, amelybe a szakterületek tartoznak, valamint az operatív szint, ahol a napi rutinszerű biztosítási és védelmi feladatokat látja el a Válságkezelő Központ, a beavatkozó erők és egyéb más szolgáltató szervezetek.

A terrorrobbantások és a terrortámadások biztonsági kérdéseinek vizsgálata során megállapítottam, hogy ma Magyarországon az épületek/objektumok terrorrobbantások és terrortámadások elleni védelmi aspektusa nem kap a súlyának megfelelő figyelmet, mert a jogszabályi háttér hiányos vagy nem létezik.

Új tudományos eredmények

- 1) **Igazoltam és bizonyítottam**, hogy az új típusú a terrorizmus számottevő hatással van a világ gazdaságának működésére. Kutatómunkám során végzett elemzések alapján megállapítottam, hogy a támadások közvetett kárai nagyobbak, mint a közvetlen károk mértéke.
- 2) A **Pareto-elmélet** alkalmazásával igazoltam, hogy a magyar gazdaság szerkezete teljes átalakuláson ment keresztül a rendszerváltoztatás óta. **Bizonyítottam**, hogy a magyar gazdaság szerkezete aránytalan, a primer szektor aránya elenyésző a secunder szektor, illetve a terciér szektor javára. **Elemeztem, értékeltem és igazoltam**, hogy a kialakult befektetési centrumok, nagyvállalatok védelmét a jelenlegi nemzeti szabályozók nem tartalmazzák.
- 3) **Vizsgálataim alapján igazoltam**, hogy a civil biztonsági szektor megosztott, nincs egységes értelmezés a veszélyforrások egyértelmű azonosításában és azok felszámolásban. **Bizonyítottam**, hogy kizárólag az integrált biztonsági koncepció alkalmazása biztosítja egy nagyvállalat teljes körű biztonságát és védelmét.
- 4) **Kidolgoztam és megterveztem** egy nagyvállalat terrorrobbantások és terrortámadások elleni védekezés „katonai” eljárásrendjének alapján egy mintaként is használható védelmi rendszert, amellyel jelentősen csökkenthető lenne az objektumok terrorfenyegetettségi szintje.
- 5) **Elemzéseim és következtetéseim alapján rámutattam** a kétszintű válságkezelés alkalmazásának előnyeire egy nagyvállalat szintjén, amelyet a hadtudomány szerinti válságkezelési elvek alapján dolgoztam ki. **Igazoltam**, hogy A NATO és az EU Válságkezelő és Helyzetelemző központjaiban alkalmazott elméleti és gyakorlati módszerek alkalmazhatóak polgári környezetben, és részét képezik a menedzsment folyamatoknak.

A témához kapcsolódó lehetséges új kutatási irányok

Új kutatási irányokat azonosítottam be a kutatáshoz kapcsolódó szakirodalom és gyakorlati tapasztalatok feldolgozása során, amelyek a következők:

- Magyarország biztonsági helyzetét nagyban befolyásolják azok a válságövezetek, amelyek egyre jobban megközelítették határainkat, mint az ukrajnai konfliktus, az Észak-Afrikában és a Közel-Keleten fennálló polgárháborús helyzet és a szegénység okozta migrációs válság a mediterrán térségben, valamint a Balkánon.
- A globálisan jelentkező terrorizmus és kiberterrorizmus és a civilizációs ellentétek csak tovább növekedtek, melyet a kulturális és vallási különbségek felerősödése okozott. A terrorizmus egyre tudatosabban használja ki a média adta lehetőségeket, amely segítségével fenyegeti, támadásaival pedig sokkolja a világ közvéleményét. A terrorizmus kihasználja a globalizáció technikai vívmányait, és vissza is él ezekkel.
- A civil biztonsági szakma megosztott, a különböző vállalkozások több biztonsági modellt alkalmaznak. A nagyvállalatok más-más modell szerint építették fel saját biztonsági rendszerüket, ezek kutatása fontos irány lehet.
- A gazdasági jólétet biztosító szervezetek nem rendelkeznek kritikus infrastruktúra besorolással.

Publikációim jegyzéke

Önállóan elkészített magyar nyelvű lektorált folyóirat cikk

Pataki János: Az objektumok és épületek terrorrobbantások elleni védelme Műszaki Katonai Közlöny, 2014/1. pp. 72 -82

Pataki János: Különleges védelemmel felszerelt gépjárművek, Hadmérnök, 2014/2. pp. 56 – 72

Közösen elkészített magyar nyelvű lektorált folyóirat cikk

Pataki János, Dr. Király László: Egy multinacionális nagyvállalat kritikus infrastruktúrájának illeszkedése a hazai (vertikális és horizontális) kritikus infrastruktúrákhoz, Hadtudomány, 2012/3. pp. 150 – 165

Önállóan elkészített idegen nyelvű lektorált folyóirat cikk

Pataki, János: Sicherheitspolitik des multinationalen Unternehmens, Hadmérnök 2019/2. p. 354 – 360

Pataki, János: Situation Centre in the Private Sector, Nemzetbiztonsági Szemle, 2019/3. p. 18 – 27

Pataki, János: NATO in 2030 and what the future will bring, “Essential security, dynamic engagement”, 2019/4. p. 61 – 70

Közösen elkészített idegen nyelvű lektorált folyóirat cikk

Pataki János, Dr. Resperger István: Einführungsaufgaben der Sicherheitsmaßnahmen der Sicherheitsbehörde der Ungarischen EU-Ratpräsidentschaft im ersten Halbjahr 2011, Hadmérnök 2011/3. pp. 154 – 160

Pataki János, Dr. Sulányi Péter: Lage- und Analysezentrum bei einem internationalen Unternehmen, Hadmérnök, 2011/3. pp. 161 – 168

Pataki János, Dr. Sulányi Péter: Personenschutz, Hadmérnök, 2011/4. pp. 261 – 269

Pataki János, Dr. Sulányi Péter: Werkschutz, Hadmérnök, 2012/3. pp. 26 – 32

Pataki János, Dr. Sulányi Péter, Pongrácz Attila: Integrierte Brandschutzeinrichtungen, Hadmérnök 2013/4. pp. 150 – 165

Pataki János, Dr. Sulányi Péter, Dr. Kuti Rajmund, Dr. Földi László: Aufgabenstellung und Rolle der Werkfeuerwehr bei einem multinationalen Unternehmen, Hadmérnök, 2014/1. pp. 57 – 66

Szakmai-tudományos életrajzom

Születési hely, idő: Szolnok 1965. október 4.

Szolgálati hely (volt): Győr, Eger, Pécs

Jelenlegi munkahely: AUDI HUNGARIA Zrt., Győr

Végzettségek:

- Általános felderítőtiszt (KLKF)
- Gépészmérnök (KLKF)
- Üzleti hírszerzés (BME)
- Biztonság- és védelempolitikai szakértő (ZMNE)
- Biztonságtechnikai mérnök (ZMNE).

Nyelvtudás:

- Német nyelvből „C1” komplex
- Angol nyelvből „B1” komplex

Szakmai egyesületi tagság:

- Felderítők Társasága Egyesület
- Magyar Tartalékosok Szövetsége
- Verband der Reservisten der Deutschen Bundeswehr